

Utbildningsdepartementet
Diarienummer U2025/001126

Yttrande remiss - Utökad registerkontroll i utbildningsväsendet och en ny grund för avskiljande av studenter

Utbildningsdepartementet har bjudit in Örebro kommun att svara på remiss ”Utökande registerkontroller inom utbildningsväsendet och en ny grund för avskiljandet av studenter (U2025/01126).

Promemoria innehåller tre separata och sinsemellan självständiga förslag. Kommunstyrelsen svarar endast på det första förslaget som handlar om utökade registerkontroller inom skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet.

Örebro kommun lämnar några synpunkter nedan.

8. Utökad registerkontroll inom bl.a. förskola, grundskola och gymnasieskola (s. 68–95)

Utredningen föreslår ett breddat syfte med registerkontrollen som idag är att skydda barn och elever från våld och övergrepp till att även omfatta skydd mot skadlig och otillbörlig påverkan. Förslaget till utökad brottskatalog återspeglar vidare att barn och elever som vistas i miljöer där det förekommer relationsvåld och/eller kriminella handlingar ska kunna vända sig till vuxna i skolan för att få relevant stöd. Att inkludera brott rörande narkotika, doping, alkohol, vapen och explosiva varor syftar både till att skydda barn och elever från skadligt bruk och att motverka rekrytering till kriminella verksamheter. Förslaget till utökad brottskatalog innehåller förutom frids- och kränkingsbrott även brott som står i strid med de värderingar som skola och pedagogisk verksamhet ska förmedla till barn och elever samt en rad brott som är relaterade till organiserad brottslighet och radikaliserade rörelser. Utredningen har tagit ställning för att stöld inte ska ingå i den utökade brottskatalogen med motiveringen att det är ett förmögenhetsbrott. Eftersom rån föreslås ingå i den utökade brottskatalogen och antalet personrån utförda av minderåriga har ökat anser kommunen att också brottet häleri ska ingå i registerkontrollen. Personrån kan utföras för att tillskansa sig något för eget bruk eller för att avyttra det vilket ofta fordrar kontakt med en person/en hälare som kan ordna med detta.

Uppfattning är att sabotage mot blåljusverksamhet och grovt sabotage mot blåljusverksamhet ska ingå i den utökade registerkontrollen, dessa brott inkluderar flera av de brotten föreslås ingå i brottskatalogen såsom allmänfarlig ödeläggelse och grov allmänfarlig ödeläggelse samt mordbrand och hot. Sabotage mot blåljusverksamhet har betecknats som ett angrepp inte bara på människor och materiella tillgångar utan även på demokratin, den som begått ett sådant brott delar inte skolans värdegrund.

Med ovanstående tillägg ställer vi oss bakom föreslagen utökad brottskatalog.

Örebro kommun bekräftar utredningens uppfattning att den utökade registerkontrollen ska omfatta uppgifter om angivna brott både i belastningsregistret och i misstankeregistret om åtal har väckts samt att alla personkategorier som anställs och mottas i berörda skolformer, pedagogisk verksamhet och pedagogisk omsorg ska uppvisa registerutdrag.

Kommunen ställer sig också bakom utredningens förslag om en förkortad giltighetstid som innebär att registerutdraget inte får vara äldre än sex månader och anser att det är ett bättre alternativ än att fordra uppvisande av nytt registerutdrag inför varje ny anställning. Enligt vår uppfattning ska registerutdraget uppvisas och detta noteras av ansvarig enligt nuvarande bestämmelser, det finns inte tillräckliga skäl att begära att utdraget ska överlämnas.

9. Registerkontroll inom den kommunala vuxenutbildningen (s. 96–101)

Örebro kommun ställer sig bakom utredningens förslag att även den kommunala vuxenutbildningen ska omfattas av registerkontroll inför anställning och mottagande, att samtliga utbildningar och personkategorier ska uppvisa registerutdrag ur belastnings- och misstankeregistren samt att utdragen inte får vara äldre än sex månader.

Däremot delar kommunen inte utredningens uppfattning att en betydligt snävare brottskatalog ska tillämpas. Det är dock rimligt att inte kontrollera brott som är kriminaliserade enbart för att de riktar sig mot barn/minderåriga. Med undantag för brott som riktar sig direkt mot personer under 15 år anser vi att samma brottskatalog ska gälla vid registerkontroll inom den kommunala vuxenutbildningen eftersom flera utsatta grupper deltar i denna. Inom ramen för kommunal vuxenutbildning bedrivs anpassad undervisning på grund- och gymnasienivå för elever med intellektuella funktionsnedsättningar och förvärdad hjärnskada som på grund av det har samma skyddsbehov som minderåriga bland annat avseende sexualbrott inklusive prostitution och koppleri som utredningen anser inte ska ingå i brottskatalogen. I vuxenutbildning deltar nyanlända som studerar svenska liksom elever som lever i utanförskap där det finns extra stora risker för skadlig och otillåten påverkan. Örebro kommun ifrågasätter utredningens bedömning att det föreligger en mer påtaglig risk för rekrytering till terroristverksamhet än till kriminella nätverk med tanke på att vår egen kommun har lång erfarenhet av arbete i särskilt utsatta områden och med insatser för att motivera kriminellt aktiva att upphöra med organiserad brottslighet. Människor i utanförskap söker sig till miljöer där de kan försörja sig och/eller blir bekräftade när samhället inte uppfyller förväntningarna. Det finns därför behov att genom registerkontroll motverka kontakt med personer som möjliggör eller aktivt rekryterar till kriminalitet.

10. Registerkontroll under pågående anställning (s. 102–129)

Flera utredningar gällande registerkontroll och andra former av bakgrundskontroller har liksom denna utredning påtalat att det saknas rättslig grund för kontroll i belastnings- och misstankeregistren av redan anställda. Vi delar därför utredningens uppfattning att ett införande av sådana kontroller behöver utredas ytterligare och vägas mot integritetsskyddet i svensk grundlag liksom inom ramen för EU-rätten. Om utredningens förslag till registerkontroll under pågående anställning genomförs ställer vi oss bakom att alla anställda eller samtliga tillhörande en avgränsad personalkategori ska omfattas av kontrollen, att kontroll i misstankeregistret inte ska vara tillåten och att kontroll får göras vid endast ett tillfälle per kalenderår.

Kommunen anser att registerkontrollen inte ska vara fakultativ för att motverka att anställda behandlas olika inom kommuner och hos huvudmän, vilket innebär att obligatorisk registerkontroll ska genomföras en gång per år inom hela utbildningsväsendet.

Möjligheter med förslagen:

- Ökad säkerhet för barn och elever: Genom att utöka registerkontrollen till fler brott, inklusive grovt olaga tvång och människohandel, skyddas barn och elever bättre mot våld, övergrepp och rekrytering till kriminella nätverk.
- Skydd mot radikalisering: Förslaget tar hänsyn till den ökade risken för radikalisering och våldsbejakande extremism, vilket är viktigt för att skydda unga människor.
- Kontroll av redan anställda: Möjligheten för arbetsgivare att genomföra belastningsregisterkontroll av redan anställda en gång per år kan bidra till att upprätthålla en säker arbetsmiljö samt bidra till en tryggare tillvaro för barn och elever.
- Registerutdraget ska vara högst sex månader: Det skulle fungera som en särskild hjälp vid timanställningar och återkommande anställningar då det vid den här typer av anställningar är svårare att upptäcka vad som händer kring en person. Exempelvis vid längre uppehåll i arbetet och orsaken till uppehållet.

Utmaningar med förslagen:

- Ökad administrativ börda: Förslaget medför en ökad administration för huvudmännen, vilket kan vara resurskrävande och ineffektivt.
- Inskränkning av personlig integritet: Utökad registerkontroll kan ses som en inskränkning av den personliga integriteten, särskilt när det gäller kontroll av redan anställda.
- Misstankeregister: Inkluderingen av misstankeregister kan leda till att personer döms på grund av misstankar snarare än faktiska brott, vilket kan vara problematiskt.
- Undantag vid förnyad anställning: Upphävandet av undantaget från skyldigheten att visa upp registerutdrag vid förnyad anställning inom ett år kan vara besvärligt för både arbetsgivare och anställda.
- Proportionerlighet: Förslaget om kontroll av redan anställda bedöms inte vara en proportionerlig inskränkning av skyddet för den personliga integriteten, vilket kan leda till rättsliga och etiska utmaningar.

John Johansson (S)
Ordförande Kommunstyrelsen